

Д-р Лорета Георгиевска-Јаковлева
директор на Институтот за македонска литература

Почитувани,

Во една од книгите на чии корици стои името Стерјо Спасе, писател со македонско потекло којшто во современата албанска литература има истакнато место, ја сретнав следнава изјава која нему му се припишува: „Да се сакаме, да се дружиме, почитуваме и помагаме. Ние сме мали народи и само заедно можеме да опстанеме“. Кажани пред повеќе години, во далечната 1975, во периодот кога писателот престојувал во Македонија со намера да ги посети местата каде што се случило Илинденското востание, а до нас достапни преку сеќавањата на почитуваниот Владо Ивановски, овие зборови денес добиваат во значење. Во духот на оваа изјава, која ја чувствувам како еден вид аманет, е и оваа средба: заеднички, Владата на Република Македонија, Институтот за македонска литература и Филолошкиот факултет, односно Катедрата за албански јазик и литература, да му оддадеме почит на големиот романсиер и раскажувач, собирач на македонски народни песни од просторот на Мала Преспа, просветен работник, публицист и преведувач. Да му оддадеме почит на авторот чии книги доживеаја бројни изданија и чии дела со внимание и почит беа обележани од читателите и критиката.

Неговата книжевна активност, од која би ги издвоила десетината романи и повеќе збирки раскази, е позната и вон границите на Република Албанија преку преводите на сите светски јазици, потоа бугарски, полски, грчки, па дури и монголски и арапски. За македонската јавност неговото дело стана достапно дури во 1992, со преводот на романот *Зошто*, во издание на книгоиздателството „Култура“ и *Збирката македонски народни песни од Мала Преспа* која ја издаде Институтот за фолклор „Марко Цепенков“ и Институтот за национална историја. Во 1994 година книгоиздателството „Феникс“ ја објави збирката раскази *Убавицама од Мала Преспа*. Во 1995

година книгоиздателството *Маџица македонска* ги презададе *Македонскиџе народни џесни*, но овој пат на кориците го сретнуваме името Николина Спасе, сопруга на Стерјо Спасе. На насловната страна го сретнуваме и појаснувањето: „Запиша на оригинал и преведе на албански јазик Стерјо Спасе“. Во предговорот од д-р Марко Китевски се вели дека вака објавената книга го почитува заветот што го оставил запишувачот: книгата да се издаде без измени и интервенции. Она пак, на што ми укажа неговиот син Илинден Спасе, кој не почести со своето присуство на овој собир, е фактот дека големата љубов и почит што Спасе целиот свој живот ја имал кон сопругата се манифестира и со внесувањето на нејзиното име во споменатата книга. И тоа не без причина: таа била изворот на поголемиот дел песни запишани од негова страна. Оваа мала „историја“ за објавувањето на двете книги ја споменувам за да го подвлечам неспорниот факт дека за книжевниот феномен Стерјо Спасе, како што го нарече академик Гане Тодоровски, македонската книжевна наука допрва треба да го каже својот збор. Денешниот собир го разбираам како почеток на тој процес.

Ако се уште немаме поопстојни податоци за животниот пат и поопстојни истражувања врз поетиката на книжевното творештво на Стерјо Спасе, од она што до сега е кажано, едно со сигурно: Стерјо Спасе изразуваше нескриена љубов за Македонија. Тоа најубаво го посведочува во својата проза посветена на македонистички теми и во својата просветна и културна активност. Во името и делото на Стерјо Спасе имаме личност која взаемната љубов и почитта меѓу народите и државите ја издигнува на ниво на високоетички чин.